

ผลของโปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ

THE EFFECTS OF PARENT'S STRENGTH TRAINING PROGRAM TO ENHANCING SELF-HELP SKILLS OF CHILDREN WITH DISABILITIES

ผู้วิจัย

ทมลลา บุญญาญจน์¹Tamala Boonyakarn¹

tamalaatsatit@gmail.com

Received: August 21, 2018

Revised: September 26, 2018

Accepted: October 6, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย คือ 1) ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการ จำนวน 10 คน และ 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวอายุ 2 -13 ปี จำนวน 10 คน โดยกลุ่มเป้าหมายใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ชุดคู่มือผู้ปกครองการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2) แบบประเมินทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และ 3) แบบประเมินการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และ 4) แบบประเมินความสามารถของผู้ปกครองหลังใช้โปรแกรมฯ ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นมาตรฐานประมาณค่า 4 ระดับ จาก "ปรับปรุง" ถึง "ดีมาก" มีพิสัยของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0-3 คะแนนการดำเนินการตามรูปแบบฯ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบแผนการทดลองเป็นแบบการวิจัยกึ่งทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การคำนวณค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ ร้อยละ การทดสอบค่าที่ t-test (Paired Samples t-test) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและนำเสนอในรูปแบบของกราฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถของผู้ปกครองในการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการอยู่ในระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.36-2.86) และ 2) คะแนนเฉลี่ยทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหวหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ดังนั้นแสดงว่าโปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ : เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทักษะการช่วยเหลือตนเอง โปรแกรมอบรมผู้ปกครอง

¹อาจารย์ ดร. ศูนย์พัฒนาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop the parent's strength training program to enhancing self-help skills of children with disabilities. The sample of this study consisted of ten parents of children with physical or mobility disability and ten children with physical or mobility disability aged between two to thirteen years old who had been diagnosed by a doctor. All of the subjects were selected by purposive sampling. The research instrument consisted of the following: (1) a parental guide set for enhancing self-help skills; (2) a self-help skills in daily life assessment form for children with special needs; (3) a self-help skills evaluation form for children with special needs and (4) an assessment form of the ability of parents after using the parent's strength training program. The research instrument was a 4-point scale from "improvement" to "excellent". The range of the average score ranged from 0-3 points. This research utilized Quasi Experimental Research. Data were analyzed by using information in term of mean, percentage and t-test (Paired Samples t-Test) and also presented in qualitative data and the form of graphs.

The research results were as follows: (1) the ability of parents after using the parent's strength training program had a good performance level (average score is between 2.36-2.86) (2) children with physical or mobility disability had higher scores in self-help skills after using in a program. The difference was statistically significant at .001 level. Therefore, the effectiveness of the parent's strength training program to enhancing self-help skills of children with disabilities was found to be effective in enhancing the self-help skills of children with disabilities.

Keywords : Children with Disabilities, Self-Help Skills, Parent's Training Program

บทนำ

เด็กพิการหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตามศักยภาพจากผู้ปกครองและครอบครัว บทบาทของผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเลี้ยงดู โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กพิการที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวเป็นกลุ่มหนึ่งที่ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือในการเข้าร่วมในกิจกรรมในสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือการสูญเสียความสามารถของอวัยวะในการเคลื่อนไหว หรือจากภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังจนมีผลกระทบต่อการทำงานของมือ เท้า แขน หรือขา (กระทรวงสาธารณสุข, 2559, WHO. 2007) ด้วยสาเหตุนี้ทำให้เด็กกลุ่มนี้มีความยากลำบากในการเคลื่อนไหว

และการทรงตัว ไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของแขน – ขา และร่างกายได้อย่างปกติ ซึ่งส่งผลทำให้เด็กมีพัฒนาการล่าช้ากว่าปกติ และมักพบปัญหาหรือข้อจำกัดในเรื่องพัฒนาการด้านต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และจิตใจ ด้านสังคม ด้านการเรียนรู้เบื้องต้น และด้านการช่วยเหลือตนเอง ซึ่งปัญหาดังกล่าวหากไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม มักส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งกายและใจของเด็กและครอบครัว ทำให้เด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ใช้ชีวิตประจำวันอยู่ที่บ้าน ครอบครัวจึงทำหน้าที่เป็นสถาบันหลัก บทบาทของผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างยิ่ง (สุภาพร, 2549) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสำคัญและมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาเด็ก จากงานวิจัยของลิงค์ (Link, 2008) ได้ทำการศึกษาจากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีประสิทธิภาพ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในด้านการศึกษาดังนั้นผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุดในการดูแลอย่างใกล้ชิดและฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น อีกทั้งความสำคัญของการฟื้นฟูตั้งแต่เริ่มแรกมีผลอย่างมากต่อการกระตุ้นพัฒนาการเพราะหากเด็กได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างถูกวิธี จะทำให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุด รวมทั้งลดภาระให้แก่ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กอีกด้วย ดังนั้นจากความสำคัญดังกล่าว พบว่าผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กในทุกๆ ด้าน

ทักษะการช่วยเหลือตนเอง คือ ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันในด้านต่างๆ ประกอบด้วย การรับประทานอาหารและดื่มน้ำ การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และการแต่งกาย เพราะเป็นทักษะที่มนุษย์ใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ เชฟเฟิร์ด (Shepherd, 2005) ที่กล่าวว่า ทักษะการช่วยเหลือตนเองที่เหมาะสมตามวัยของเด็ก เป็นความสามารถในการทำกิจกรรมประจำวันที่เป็นสิ่งที่จำเป็นขั้นพื้นฐาน ที่เป็นการตอบสนองความต้องการของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมต่างๆ เมื่อเด็กสามารถดูแลตนเองได้ ก็จะเป็นการสร้างโอกาสให้เด็กมีอิสระและพึ่งตนเองได้มากขึ้น มีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง และไม่ต้องเป็นภาระกับคนในครอบครัวและสังคม แต่จากการสำรวจความพิการ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรที่พิการอายุตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ที่มีความยากลำบากในการดูแลตนเอง ได้แก่ การกินอาหาร การอาบน้ำ การล้างหน้า การแปรงฟัน การแต่งตัว และการขับถ่าย คิดเป็น 307,403 คน (ร้อยละ 100) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทักษะการช่วยเหลือตนเองเป็นทักษะที่เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว ประสบปัญหา มากที่สุดด้านหนึ่ง และจากการศึกษางานด้านคนพิการ ในประเทศไทย ซึ่งได้ถือปฏิบัติตามแนวทางการทำงาน

ด้านคนพิการขององค์การอนามัยโลก มีการนำบัญชีสากลเพื่อการจำแนกการทำงาน ความพิการ และสุขภาพ ฉบับเด็กและเยาวชน (ICF-CY) เพื่อประเมินลักษณะของ พัฒนาการเด็กและอิทธิพลของสภาพแวดล้อมโดยรอบและ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และเยาวชนได้ครอบคลุมทุกช่วงวัย ทักษะการช่วยเหลือตนเองได้ถูกกำหนดเป็นหนึ่งในสมรรถภาพของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ต้องได้รับการประเมินตามแนวทางของ ICF (กระทรวงสาธารณสุข, 2559, WHO, 2007)

จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวของผู้วิจัยพบว่า เด็กกลุ่มนี้ที่มีความพิการระดับปานกลางหรือรุนแรงมักไม่สามารถรับการศึกษา หรือถ้าได้รับการศึกษา ก็ไม่ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ได้ หรือไม่สามรถเข้าศึกษาในระบบใดได้เลย เนื่องจาก ข้อจำกัดและความพิการของเด็ก ทำให้เด็กกลุ่มนี้ใช้ชีวิตและอาศัยอยู่ที่บ้านเป็นหลัก ทำให้บทบาทหลักในการดูแลคือผู้ปกครอง ทำให้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษามีความสำคัญและมีอิทธิพลอย่างมาก ต่อการพัฒนาเด็กในกลุ่มนี้ ดังนั้นการที่จัดโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการฝึกทักษะให้กับผู้ปกครอง จะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้กับผู้ปกครองได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังสามารถขยายผลในการฝึกทักษะอื่นๆ ให้กับลูกในอนาคตต่อไป อีกทั้ง ประกอบกับเด็กกลุ่มนี้ไม่มีทักษะในการช่วยเหลือตนเอง ในชีวิตประจำวันเบื้องต้น เพราะส่วนใหญ่ผู้ปกครอง มักจะทำให้และคิดว่าทักษะเหล่านี้ไม่สามารถฝึกได้ รวมทั้งผู้ปกครองยังขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการฝึกลูกของตนเอง และจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่าการฝึกหรือการฟื้นฟูสมรรถภาพส่วนใหญ่ มาจากนักวิชาชีพเป็นผู้กำหนดแนวทาง ซึ่งใน บางครั้งไม่ได้ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แท้จริงของครอบครัวตนเอง

จากสถานการณ์และเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่ต้องพัฒนาโปรแกรมฝึกความ

เข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ ซึ่งมาจากการบูรณาการที่ได้จากการศึกษาความต้องการจำเป็นของผู้ปกครองและครอบครัวของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว ร่วมกับหลักทางวิชาการในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองเพื่อให้ได้โปรแกรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและเด็กที่อย่างแท้จริง รวมทั้งเป็นโปรแกรมที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้ปกครองได้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองให้กับเด็กได้อย่างถูกต้อง และสามารถฝึกให้กับเด็กได้ด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและความต้องการจำเป็นของครอบครัวในสภาพแวดล้อมที่บ้านและหวังว่าจะเป็นต้นแบบในการพัฒนาโปรแกรมที่เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปกครองและครอบครัวสำหรับเด็กพิการหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาความสามารถของผู้ปกครองในการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ
- 2) ศึกษาพัฒนาการทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว

สมมุติฐานการวิจัย

- 1) ความสามารถของผู้ปกครองในการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการอยู่ในระดับดี
- 2) ทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวสูงกว่าก่อนการทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ความสามารถของผู้ปกครองหลังการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย One-Group Posttest Only Design

2) ทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย One Group Pretest – Posttest Design

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว คือ ผู้ที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดที่บ้าน โดยอาจเป็นบิดา มารดา ญาติ หรือบุคคล ที่บิดามารดาให้ความไว้วางใจ ในกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการรับสมัครอาสาสมัครผู้ปกครองที่มีความพร้อมและสมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 10 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
- 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวอายุ 2 -13 ปี ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ที่รับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง หรือศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 10 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

- 1) ความสามารถของผู้ปกครองในการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ
- 2) ทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการกับเด็กพิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาประสิทธิผลที่ได้จากการนำ

โปรแกรมฯ ไปใช้ มีขั้นตอนการทดลองแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะก่อนการทดลอง

1) ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและประเมินพัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวโดยนักกายภาพบำบัดเพื่อให้ได้เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวที่มีความพิการอยู่ใน 3 ระดับ ระดับใดระดับหนึ่ง คือ ระดับ .2 (มีความยากลำบากปานกลาง) ระดับ .3 (มีความยากลำบากปานกลาง) หรือ ระดับ .4 (มีความยากลำบากที่สุด) เลือกเด็กที่ได้รับการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 10 คนและผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน

2) การเตรียมความพร้อม มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงและสัมภาษณ์เกี่ยวกับตัวเด็ก ปัญหาหรือความต้องการของครอบครัวในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง และอธิบายขั้นตอนในการทำวิจัย และชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องการรักษาสิทธิ ของผู้เข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้

2. ระยะทดลอง

นำโปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ ไปทดลองใช้ (ระยะเวลา 10 สัปดาห์) มีรายละเอียด ดังนี้

1) อบรมผู้ปกครองการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ (2 วัน)

2) ประเมินทักษะการช่วยเหลือตนเองก่อนฝึก (Pre-Test) โดยใช้แบบประเมินทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กับเด็กกลุ่มตัวอย่างเพื่อจัดทำแผนพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองเฉพาะบุคคล

3) ผู้ปกครองทดลองใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ (10 สัปดาห์) ตามแผนการนำแผนการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองเฉพาะบุคคลและผู้วิจัยดำเนินการเยี่ยมบ้านผู้ปกครองหรือสถานที่ที่ผู้ปกครอง

ทดลองใช้โปรแกรมฯ (2 - 4 ครั้ง ใน 10 สัปดาห์) 3. ระยะหลังการทดลอง

ทำการศึกษาประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ 1) ความสามารถของผู้ปกครองในการใช้ฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ และ 2) ทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลของโปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ชุดคู่มือผู้ปกครอง การฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ประกอบไปด้วย 5 เล่ม เป็นคู่มือฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีเป้าหมายเพื่อสร้างต้นแบบคู่มือผู้ปกครองการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง โดยมีการจัดสนทนากลุ่ม (Focused Group) ผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวในการระดมความคิดเห็นของกลุ่ม เพื่อสำรวจสภาพความต้องการจำเป็นและข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับการดูแลตนเองของบุตรและการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สรุปประเด็นสำคัญต่างๆ จากการสนทนากลุ่ม เพื่อใช้เป็นข้อมูลร่วมกับการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความชัดเจนเมื่อนำรูปแบบไปใช้ในสถานการณ์จริง ซึ่งประกอบด้วย “คู่มือผู้ปกครองเพื่อฝึกทักษะช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน” จำนวน 1 เล่ม และ เล่มย่อยการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน จำนวน 4 เล่ม (คู่มือฝึกทักษะการรับประทานอาหาร และการดื่มน้ำ คู่มือฝึกทักษะการขยับถ่าย คู่มือฝึกทักษะการทำความสะอาดร่างกาย และคู่มือฝึกทักษะการแต่งตัว) และชุดคู่มือผู้ปกครองนี้ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

2. แบบประเมินทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีเป้าหมายเพื่อใช้ประเมินพัฒนาการด้านทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กเบื้องต้น ก่อนใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ ซึ่งโครงสร้างของแบบประเมินทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษฉบับนี้ แบ่งทักษะการช่วยเหลือตนเองออกเป็น 4 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการรับประทานอาหารและการดื่มน้ำ 2) ทักษะการขับถ่าย 3) ทักษะการทำความสะอาดร่างกาย และ 4) ทักษะการแต่งตัว สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จำนวน 33 ข้อ ซึ่งเป็นแบบประเมินแบบสังเกตที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า และมีเกณฑ์การพิจารณาสำหรับการตัดสิน ดังนี้ คะแนน 0 หมายถึง เด็กไม่สามารถทำได้ คะแนน 1 หมายถึง เด็กสามารถทำได้ แต่ผู้ใหญ่ต้องช่วยและ คะแนน 2 หมายถึง เด็กสามารถทำได้ด้วยตนเองทั้งหมด และแบบประเมินนี้ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องและความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

3) แบบประเมินการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีเป้าหมายเพื่อใช้ประเมินพัฒนาการด้านทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษก่อนและหลังดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ โครงสร้างของแบบประเมินนี้แบ่งออกเป็น 4 ทักษะ เช่นกัน โดยในแต่ละรายทักษะย่อย จะมีข้อประเมินที่มีการแบ่งเป็นขั้นตอนย่อยๆ จากการวิเคราะห์งาน เช่น การเคี้ยวและกลืนอาหารที่บดหยาบ จะแบ่งเป็น 5 ทักษะย่อย คือ ขั้นที่ 1 อ้าปาก ขั้นที่ 2 เอาอาหารจากช้อนเข้าปาก ขั้นที่ 3 ปิดปาก ขั้นที่ 4 เคี้ยวอาหาร และขั้นที่ 5 กลืนอาหาร รูปแบบของแบบประเมินการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองนี้ เป็นแบบประเมินแบบสังเกตที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีเกณฑ์การพิจารณาสำหรับการตัดสิน

แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้ คะแนน 0 หมายถึง เด็กไม่สามารถทำได้ผู้ใหญ่ต้องช่วยทำทั้งหมด คะแนน 1 หมายถึง เด็กสามารถทำได้ เมื่อผู้ใหญ่ช่วยจับ คะแนน 2 หมายถึง เด็กสามารถทำได้ เมื่อผู้ใหญ่ช่วยสาธิต/บอก และคะแนน 3 หมายถึง เด็กสามารถทำได้ด้วยตนเองทั้งหมด โดยแบบประเมินนี้ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 และผ่านการพิจารณาความสอดคล้องของผู้สังเกต (Inter-Rater Reliability) โดยใช้สูตรการวิเคราะห์ความแปรปรวนของฮอยท์ (Hoyt's ANOVA procedure) เท่ากับ 1.00 ทุกรายการ

4) แบบประเมินความสามารถของผู้ปกครองหลังใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ มีเป้าหมายเพื่อใช้ประเมินความสามารถของผู้ปกครองหลังดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมฯ โดยโครงสร้างของแบบประเมินประกอบด้วยข้อคำถามเพื่อประเมินความสามารถและทักษะผู้ปกครองในการใช้โปรแกรมฯ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ได้แก่ ข้อคำถามในด้านการประเมินความสามารถของผู้ปกครอง จำนวน 11 ข้อ รูปแบบของแบบประเมินความสามารถของผู้ปกครองนี้เป็นแบบประเมินแบบสังเกตที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีเกณฑ์การพิจารณาสำหรับการตัดสิน แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้ คะแนน 0 หมายถึง ปฏิบัติไม่ได้ คะแนน 1 หมายถึง ปฏิบัติได้ตามคำแนะนำ คะแนน 2 หมายถึง ปฏิบัติได้ โดยไม่ต้องแนะนำ คะแนน 3 หมายถึง ปฏิบัติได้ดีสามารถประยุกต์ใช้ได้ด้วยตนเอง โดยแบบประเมินความสามารถของผู้ปกครองนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ประกอบด้วยข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์

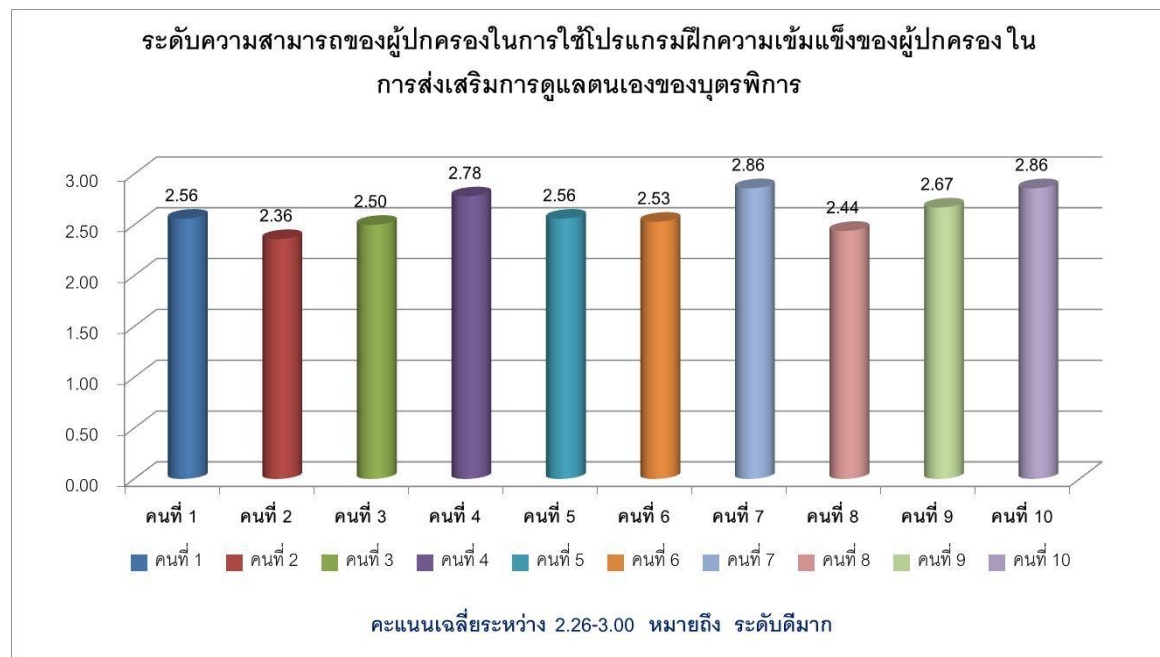
ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ การคำนวณค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ ร้อยละ การทดสอบค่าที่ t-test (Paired Samples t-test) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การนำเสนอในรูปแบบของกราฟ

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

1) ผลการศึกษาความสามารถของผู้ปกครองหลังการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ

ผลการศึกษาความสามารถของผู้ปกครองหลังการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการของผู้ปกครองจำนวน 10 คน โดยการประเมินจากผู้ประเมินทั้งหมด 3 คน พบว่า ผลการประเมินความสามารถของผู้ปกครองในการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการในภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .174 มีความสามารถในระดับดีมาก ผลการวิเคราะห์คะแนนจากการประเมินความสามารถของผู้ปกครองหลังการใช้โปรแกรมฯ ดังแสดงในภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงระดับความสามารถของผู้ปกครองในการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ

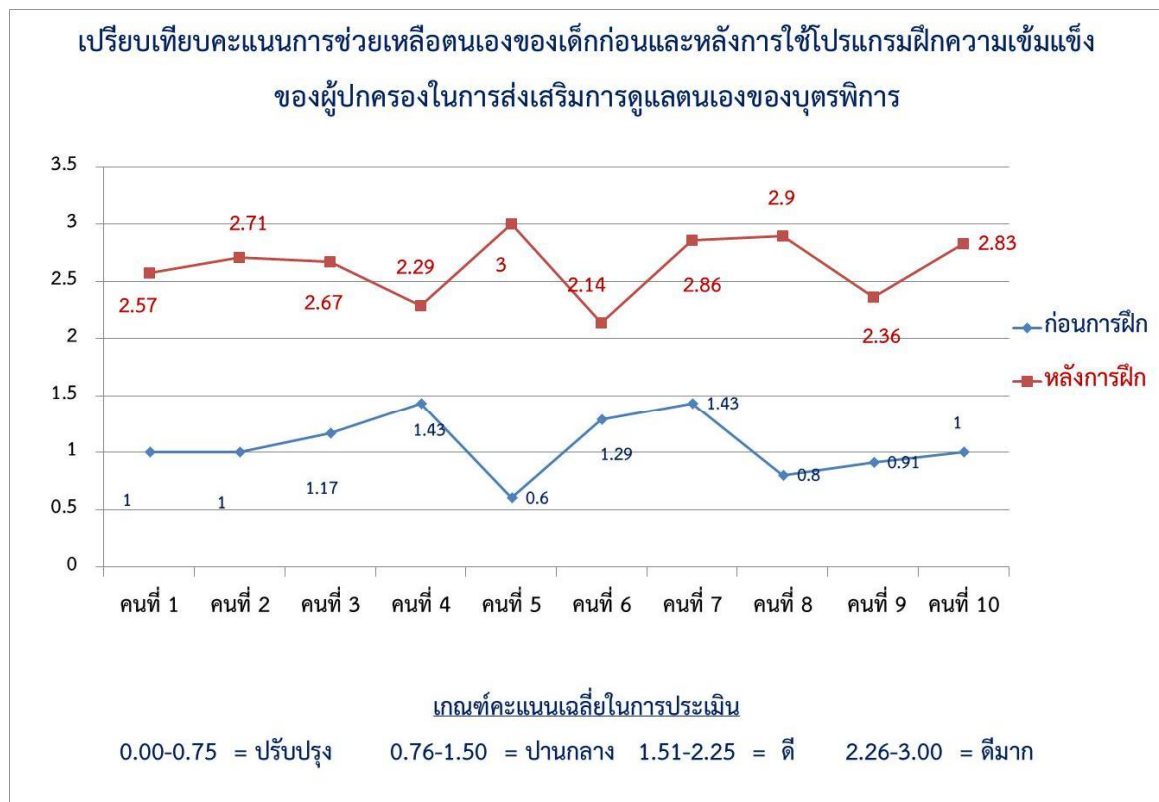
2) ผลการศึกษาทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว

ผลการศึกษาทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวได้นำเสนอเป็น 2 รูปแบบ คือ ระดับพัฒนาการทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวรายบุคคล และรายทักษะการช่วยเหลือตนเอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพัฒนาการทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว อายุระหว่าง 2-13 ปี แยกเป็นรายคนเรียงจากคนที่มีอายุน้อยไปมาก

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนฝึก			หลังฝึก		
	Mean	SD	ระดับ	Mean	SD	ระดับ
คนที่ 1	1.00	0.000	ปานกลาง	2.57	0.000	ดีมาก
คนที่ 2	1.00	0.000	ปานกลาง	2.71	0.042	ดีมาก
คนที่ 3	1.17	0.051	ปานกลาง	2.67	0.030	ดีมาก
คนที่ 4	1.43	0.124	ปานกลาง	2.29	0.084	ดีมาก
กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนฝึก	หลังฝึก	กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนฝึก	หลังฝึก	กลุ่มตัวอย่าง
คนที่ 5	0.60	0.122	ปรับปรุง	3.00	0.130	ดีมาก
คนที่ 6	1.29	0.087	ปานกลาง	2.14	0.129	ดี
คนที่ 7	1.43	0.130	ปานกลาง	2.86	0.087	ดีมาก
คนที่ 8	0.80	0.060	ปานกลาง	2.90	0.099	ดีมาก
คนที่ 9	0.91	0.027	ปานกลาง	2.36	0.063	ดีมาก
คนที่ 10	1.00	0.000	ปานกลาง	2.83	0.078	ดีมาก

จากตาราง 1 พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ เด็กมีระดับพัฒนาการทักษะการช่วยเหลือตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง และอยู่ในระดับดี จำนวน 1 คน และระดับดีมาก จำนวน 9 คน และสามารถแสดงเป็นกราฟเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการฝึก ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองภายใต้การใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ

เมื่อเปรียบเทียบทักษะการช่วยเหลือตนเอง เป็นรายทักษะที่ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะการรับประทานอาหารและการดื่มน้ำ 2) ด้านทักษะการขับถ่าย 3) ด้านทักษะการทำความสะอาดร่างกาย และ 4) ด้านทักษะการแต่งตัว โดยประเมินจากเด็กจำนวน 10 คน วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสามารถ รายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันสำหรับเด็ก อายุระหว่าง 2-13 ปี ในภาพรวม

ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันสำหรับเด็ก อายุระหว่าง 2-13 ปี	คะแนนเฉลี่ย		ระดับทักษะ	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
ทักษะการรับประทานอาหาร	1.13	2.61	ปานกลาง	ดีมาก
ทักษะการขับถ่าย	0.80	2.90	ปานกลาง	ดีมาก
ทักษะการทำความสะอาดร่างกาย	0.91	2.36	ปานกลาง	ดีมาก
ทักษะการแต่งกาย	1.00	2.83	ปานกลาง	ดีมาก
เฉลี่ยทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	1.06	2.63	ปานกลาง	ดีมาก

จากตาราง 3 พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการเด็กมีทักษะการช่วยเหลือตนเองในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลอง (คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 และ 2.57) หลังการทดลองเด็กมีทักษะอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า หลังการทดลองเด็กมีทักษะในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองทุกด้าน และทุกด้านพบว่าเด็กมีทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันมีแนวโน้มในระดับดีมาก

ดังนั้นสรุปผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถของผู้ปกครองในการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการอยู่ในระดับดีมาก และ 2) ทักษะ การช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ ดังนั้นแสดงว่าประสิทธิผลของโปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการอยู่ในระดับดี ดังตารางที่ 4

ตาราง 4 ผลประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ

N=10

	ก่อนการฝึก		หลังการฝึก		ประสิทธิภาพของโปรแกรมฯ t (p-value)
	Mean	SD	Mean	SD	
ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ในชีวิตประจำวันสำหรับเด็ก อายุระหว่าง 2-13 ปี	1.06	.269	2.63	.085	10.233*** (.000)

หมายเหตุ ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนและหลังการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผลการฝึกทักษะในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันหลังฝึกก็มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนฝึก หมายความว่า โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการที่ใช้ทดสอบมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ได้ต่อไป

การอภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลอยู่ 2 ประเด็น คือ 1) ผลการศึกษาความสามารถของผู้ปกครองหลังการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการ และ 2) ผลการศึกษาทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว

1. ผลการศึกษาความสามารถของผู้ปกครองหลังการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการอยู่ในระดับดีมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองที่เข้าร่วมในกระบวนการวิจัยเป็นอย่างดีและจากการใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือขึ้นอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากการทำกรสนทนากลุ่ม ที่ผู้ปกครองมีความต้องการอยากจะให้บุตรหลานเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้จึงเกิดแรงจูงใจให้ผู้ปกครองมีความตั้งใจในการฝึกอบรมเรียนรู้เทคนิควิธีการต่างๆ ในการนำไปฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองให้กับบุตรหลานของตน จากคู่มือฯ ทั้ง 5 เล่ม อีกทั้งตลอดระยะเวลาการทดลอง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในกระบวนการฝึก ตั้งแต่เริ่มต้น คือ การประเมินทักษะการช่วยเหลือตนเองก่อนฝึก เลือกทักษะเป้าหมายร่วมกัน ผู้ปกครองได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากคู่มือฯ ไปฝึกทักษะเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหวที่บ้านอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อีกทั้งเมื่อมีการประเมินและสรุปผลผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนและให้ข้อมูลที่มีประโยชน์รวมทั้งซักถามข้อสงสัย ทำให้พบว่า ผู้ปกครองทุกคนมีความสามารถเพิ่มมากขึ้นในการฝึกทักษะให้กับเด็ก และ

เด็กสามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโครเจอร์และโซเรนเซน (Kroeger; & Sorensen, 2010) ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้ารูปแบบการฝึกอบรมผู้ปกครองในการฝึกการขับถ่ายให้กับเด็กออทิสติก (A Parent Training Model for Toilet Training Children with Autism) โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการฝึกขับถ่ายให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและเด็กออทิสติก จำนวน 2 คน ผลการศึกษพบว่าจากการใช้รูปแบบการฝึกการขับถ่ายอย่างรวดเร็วโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมทั้งสองกรณีศึกษาสามารถควบคุมการขับถ่ายได้ด้วยตนเองหลังจากผ่านการฝึกโดยใช้รูปแบบการฝึกและยังสอดคล้องกับการสังเคราะห์งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาพิเศษ ภายใต้โครงการวิจัยเกี่ยวกับครอบครัว ของมหาวิทยาลัยฮาร์เวิร์ด (Harvard Family Research Project) ที่ได้สรุปประเด็นจากการศึกษางานวิจัยไว้อย่างน่าสนใจว่าผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลอย่างมากในการมีส่วนร่วมซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความชัดเจนและมีบทบาทหลากหลาย โดยสรุปบทบาทของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครอบครัวสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ครอบครัวเป็นผู้สนับสนุน (Families as Advocates) 2) บทบาทของครอบครัวในการประเมินและการฝึก (Family Roles in Assessment and Intervention) และ 3) ครอบครัวเป็นผู้มีบทบาทต่อการเรียนรู้ของเด็ก (Families as Partners in Student Learning) (Ferrel, 2012)

2. ผลการศึกษาทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว พัฒนาการด้านทักษะการช่วยเหลือตนเองหลังจากหลัง

การใช้โปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการรับประทานอาหารและดื่มน้ำ ทักษะการขับถ่าย ทักษะการทำความสะอาดร่างกาย และทักษะการแต่งกาย อยู่ในระดับสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับพัฒนาการด้านทักษะการช่วยเหลือตนเองก่อนการใช้โปรแกรมฯ เนื่องจากโปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการมีการบูรณาการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการฝึกตลอดทุกขั้นตอน อีกทั้งเน้นการฝึกที่บ้านหรือสถานที่ที่เด็กคุ้นเคยผสมผสานในชีวิตประจำวันของเด็ก ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ส่งผลให้การฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองในครั้งนี้เกิดความต่อเนื่องและมีความสม่ำเสมอในการฝึกซึ่งสอดคล้องกับคีร์เซียร์เนสวูดและโกลสเทน (Kashinath; Woods; & Goldstein, 2006) ที่กล่าวถึงการสอนทักษะใหม่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษในด้านต่างๆ ไว้ว่าการจัดกิจกรรมที่หลากหลายสอดแทรกในตารางชีวิตประจำวันของเด็กภายใต้สภาพแวดล้อมที่เด็กมีความคุ้นเคยทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะต่างๆ นั้น มีความหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งกับเด็กและผู้ปกครอง นอกจากนี้ส่วนของวิธีการฝึกในแต่ละทักษะที่ได้มีการเขียนไว้ในคู่มือฯ โดยผู้วิจัยใช้หลักวิเคราะห์งานในการแยกย่อยทักษะการช่วยเหลือตนเองในแต่ละทักษะ (พฤติกรรมเป้าหมาย) ออกเป็นทักษะย่อยๆ อีกทั้งมีภาพประกอบที่ชัดเจนในแต่ละทักษะย่อย เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้นและสามารถฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองให้กับเด็กได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านทักษะการช่วยเหลือตนเองที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสอดคล้องกับบายัต (Bayat, 2012) ที่กล่าวไว้ว่าการวิเคราะห์งานเป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมในการสอนทักษะต่างๆ ที่มีความซับซ้อนของทักษะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ครูผู้สอนที่จะนำโปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการไปใช้ ควรศึกษาคู่มือทั้ง 5 เล่ม อย่างละเอียด รวมทั้งศึกษาระบบการสร้างความร่วมมือระหว่างครูผู้สอนและผู้ปกครองรวมทั้งขั้นตอนต่างๆ และต้องดำเนินการตามโปรแกรมฯ ทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาศักยภาพของเด็ก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบโปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการเป็นแอปพลิเคชัน เพราะในปัจจุบันนี้แอปพลิเคชันสามารถใช้งานอุปกรณ์พกพาเป็นเทคโนโลยีที่ใช้งานได้อย่างแพร่หลายและมีแนวโน้มการใช้งานเพิ่มมากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการขยายโอกาสให้ครูผู้สอนและผู้ปกครองที่อยู่ห่างไกล หรือที่ไม่สามารถเข้าถึงรูปแบบโปรแกรมฝึกความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการส่งเสริมการดูแลตนเองของบุตรพิการได้

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *บัญชีสากลเพื่อการจำแนกการทำงาน ความพิการ และสุขภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). *สรุปผลที่สำคัญการสำรวจความพิการ พ.ศ. 2555*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สุภาพร สุวรรณศรีนนท์. (2549). บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในเขตบางกอกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มศว*. 1(1), 105-111.
- Bayat, Mojdeh. (2012). *Teaching exceptional children*. New York: McGraw-Hill.
- Ferrel, Jamie. (2012). Family Engagement and Children with Disabilities: a resource guide for educators and parents. *Harvard Family Research Project*. (Online) Available: [https://www. projectchoices. org](https://www.projectchoices.org). Accessed [12/7/2018].
- Kashinath, S; Woods, J; & Goldstein, H. (2006, June). Enhancing generalized teaching strategy use in daily routines by parents of children with autism. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*. 49(3), 466-485.
- Kroeger, Kimberly.; & Sorensen, Roger. (2010). A parent training model for toilet training children with autism. *Journal of Intellectual Disability Research*. 54(6), 556–567. (Online) Available: <http://dcautismparents.org>. Accessed [2/8/2018].
- Link, Sharon. (2008). *Family involvement in special education*. EBSCO online database, Academic Search Premier. Accessed [15/7/2018].
- Shepherd, J. (2005). Activities of daily living and adaptations for independent living. In *Occupational Therapy for Children*. Edited by Smith, J.C. pp0 521-570. Missouri: Elsevier.
- WHO. (2007). *International classification of functioning, disability and health*. Children & Youth Version. Geneva, Switzerland: World Health Organization.